

แบบรายงานการเข้าร่วมการสัมมนา

เรียน เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ตามที่ท่านได้อนุญาตให้กระผม นายวิชาญ ทราโยอ่อน วิทยากรชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานบริการวิชาการ สำนักวิชาการ เข้าร่วมการสัมมนาเครือข่ายงานวิจัยแรงงาน ประจำปี ๒๕๕๙ เรื่อง “ตลาดแรงงานไทย: ทิศทางของภาครัฐและภาคเอกชน หลังการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน” ในวันพฤหัสบดีที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ เวลา ๐๘.๓๐-๑๓.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องเจ้าพระยาบอลรูม ชั้น ๒ โรงแรมเจ้าพระยาปาร์ค โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายในการสัมมนา นั้น

บัดนี้ การสัมมนาเรื่อง “ตลาดแรงงานไทย: ทิศทางของภาครัฐและภาคเอกชน หลังการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน” เสร็จสิ้นแล้ว จึงขอเสนอรายงาน ดังนี้

๑. รายละเอียดการเข้าร่วมการสัมมนา

วัน / เวลา	หัวข้อวิชา
๐๘.๓๐-๐๙.๐๐ น.	ลงทะเบียน
๐๙.๐๐-๐๙.๑๕ น.	พิธีเปิดการสัมมนา โดย นายสุเมธ มโหสถ รองปลัดกระทรวงแรงงาน
๐๙.๑๕-๑๐.๑๕ น.	การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย เรื่อง “ฐานข้อมูลกลางด้านตลาดแรงงานในภูมิภาคอาเซียน” โดย รศ.ดร.ยงยุทธ แฉล้มวงษ์ ผู้อำนวยการวิจัยด้านการพัฒนาแรงงาน สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
๑๐.๑๕-๑๐.๓๐ น.	พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม
๑๐.๓๐-๑๒.๓๐ น.	การเสวนาเรื่อง “ตลาดแรงงานไทย: ทิศทางของภาครัฐและภาคเอกชน หลังการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน” โดย - นางสาวหรรษา โอเจริญ ผู้อำนวยการกองวิจัยตลาดแรงงาน กรมจัดหางาน - นายสุชาติ จันทรานาคราช รองประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย - ศ.ดร.พิริยะ ผลพิรุฬห์ รองคณบดีประจำวิทยาลัยนานาชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ - ดร.บุญวรา สุขะโน เจนพิงพร นักวิชาการประจำสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
๑๒.๓๐-๑๓.๓๐ น.	ดำเนินการอภิปราย โดย ผศ.ดร.กิริยา กุลกลการ รองคณบดีฝ่ายนักการศึกษา คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รับประทานอาหารกลางวัน

๒. จำนวนผู้เข้ารับการศึกษาเสริมอาชีพแรงงาน ประจำปี ๒๕๕๙

จำนวนผู้เข้ารับการศึกษาเสริมอาชีพประมาณ ๑๕๐ คน เป็นผู้แทนจากหน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงาน หน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องทั้งองค์กรจากภาครัฐ และองค์กรภาคเอกชน

๓. สรุปสาระสำคัญจากการเสวนา ดังนี้

๓.๑ **โครงการศึกษาวิจัยฐานข้อมูลกลางด้านตลาดแรงงานในภูมิภาคอาเซียน** โดย รศ.ดร.ยงยุทธ แฉล้มวงษ์ สรุป ดังนี้

การศึกษาระบบข้อมูลกลางด้านตลาดแรงงานในภูมิภาคอาเซียน เพื่อศึกษา วิเคราะห์และรวบรวม ข้อมูลด้านตลาดแรงงานของประเทศไทย เพื่อรองรับการก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนเศรษฐกิจอาเซียน และรวบรวมข้อมูลด้านตลาดแรงงานของประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลด้านตลาดแรงงาน ของประเทศไทยกับประเทศสมาชิกอาเซียน รวมถึงเพื่อการสร้างฐานข้อมูลด้านตลาดแรงงานในภูมิภาค อาเซียน ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้เสร็จสิ้นเดือนกันยายน ๒๕๕๘ หลังจากนั้น ผู้วิจัยพบว่านโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาล เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากโดยเฉพาะในด้านกำลังคน อาทิ การผลักดันแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ที่ให้ ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น

จากการวิจัยพบว่า งานวิจัยด้านแรงงานในประเทศไทยมีน้อยมาก กระทรวงแรงงานต้องผลิตงานวิจัย ด้านแรงงานมากกว่านี้ เมื่อผลิตแล้วก็นำออกเผยแพร่ให้เป็นประโยชน์กับวงการศึกษา หรือประโยชน์ต่อ ผู้ประกอบการ หรือแม้กระทั่งกระทรวงศึกษาธิการจะได้นำไปเป็นข้อมูลจัดการศึกษาได้ตรงตามความต้องการ ของตลาดแรงงาน งานวิจัยยังพบว่าสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ สังคมและแรงงานของอาเซียน ซึ่งที่ประเทศไทย ต้องมีคือฐานข้อมูลด้านตลาดแรงงานในภูมิภาคอาเซียน การเติบโตทางเศรษฐกิจของเพื่อนบ้าน นโยบายด้าน กำลังคน การจ้างงานและประชากร อัตราค่าจ้าง และสถานการณ์ตลาดแรงงานในบางประเทศสมาชิก

จากข้อมูลพบว่า ภาคเกษตรกรรมอาจไม่ใช่ภาคการผลิตหลักของภูมิภาคอาเซียน อีกไม่กี่ปี ภาคการเกษตรจะลดลง อาเซียนจะต้องทำอุตสาหกรรมให้พึ่งพากันได้ทุกประเทศ ๑๐ ปีที่ผ่านมาแนวโน้ม อุตสาหกรรมที่ส่งผลต่อโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกมีแนวโน้มคงที่ เว้นแต่ประเทศลาวที่ ภาคอุตสาหกรรมมีแนวโน้มส่งผลต่อภาคเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษ บริเวณชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน สำหรับภาคบริการเป็นภาคเศรษฐกิจหลักที่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจแก่ ประเทศอาเซียนในหลาย ๆ ประเทศ และมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศ สิงคโปร์ มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตั้งแต่ ปี ๒๕๔๖ เป็นต้นมา โดยประเทศสิงคโปร์ที่ภาค บริการมีส่วนสร้างมูลค่าแก่เศรษฐกิจในประเทศสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับ ๑๐ ประเทศสมาชิกคิดเป็นร้อยละ ๗๔.๗๖ ของ GDP ในปี ๒๕๕๖

สำหรับนโยบายด้านกำลังคนของประเทศสมาชิกอาเซียน ทุกประเทศมีแผนการพัฒนาระยะยาว มีแต่ ประเทศไทยเท่านั้นที่ไม่มีแผนระยะยาว เช่น นโยบายพัฒนากำลังคนของบรูไน ที่เรียกว่า “วาวาซาน ๒๐๓๕” Wawasan Brunei 2035 วางเป้าหมายไว้ว่า “จะเป็นประเทศชั้นนำที่มีประชากรมีการศึกษาที่ดี แรงงานมี ทักษะสูง และประชากรทุกคนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่มีคุณภาพ” ส่วนประเทศสิงคโปร์มีแผนแม่บทในการ พัฒนาประเทศ ๑๐-๒๐ ปีข้างหน้า และทบทวนแผนทุก ๆ ๕ ปี ล่าสุดได้ออกมาเผยแพร่ในปี ๒๕๕๖ ได้มีการ ตั้งเป้าหมายในการเป็น “ประเทศอัจฉริยะ” เป็นต้น

จากการวิเคราะห์นโยบายกำลังแรงงานของประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ พบว่ามีนโยบายหลักไม่ได้แตกต่างกันมาก กล่าวคือ เกือบทุกประเทศจะให้ความสำคัญ ในด้าน

- ๑) เสริมสร้างการจ้างงานและสร้างโอกาสในการเข้าถึงการมีงานทำ
- ๒) เสริมสร้างให้แรงงานมีทักษะความรู้ความสามารถที่ตรงต่อความต้องการของผู้ประกอบการ
- ๓) ลดอัตราว่างงาน
- ๔) พัฒนาระบบประกันสังคมและสวัสดิการทางสังคม

แต่สิ่งที่แตกต่างกันสำหรับกลุ่มประเทศ CLM (กัมพูชา ลาวและเมียนมาร์) คือการเน้นเป้าหมายเพื่อให้หลุดพ้นในสถานะประเทศยากจน ในขณะที่ประเทศพัฒนาแล้วอย่าง บรูไน สิงคโปร์ และมาเลเซีย จะเน้นให้ความสำคัญกับการดึงดูดแรงงานต่างชาติที่มีทักษะสูงเข้ามาทำงานในประเทศโดยใช้ค่าแรงเป็นเครื่องมือ

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

ประเด็นการเปิดประชาคมอาเซียนต่อประเทศไทย

- ประชาคมอาเซียนอาจยังไม่เห็นผลชัดเจนในระยะเวลายันสั้น
- การเคลื่อนย้ายแรงงานทั่วไปในทุกระดับ ภาครัฐควรกำหนดนโยบายและมาตรการที่เหมาะสมในการรับคนที่มีคุณสมบัติที่ต้องการเข้ามาทำงานในประเทศ กระบวนการคัดกรองแรงงานที่มีคุณภาพ และควบคุมปริมาณแรงงานให้มีจำนวนที่พอเหมาะ ที่จะไม่แย่งงานจากแรงงานไทย รวมถึงไม่สร้างปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมในประเทศ
- ควรสนับสนุนแรงงานไทยและธุรกิจไทยไปลงทุนในต่างประเทศเพิ่มขึ้น เพื่อเพิ่มทักษะและขีดความสามารถของคนให้เป็นที่รู้จักในระดับภูมิภาค อีกทั้งเป็นการต่อยอดหรือขยายฐานสินค้าและบริการของประเทศไทยได้มากขึ้น
- สนับสนุนให้เกิดแบบจำลอง Thailand Plus One โดยประเทศไทยยังเป็นศูนย์กลางในการผลิต เพียงกระจายการผลิตที่ใช้แรงงานเข้มข้นไปยังประเทศเพื่อนบ้านโดยรอบ ในขณะที่ประเทศไทยยังคงเป็นฐานการผลิตหลักแต่ให้ความสำคัญในรูปแบบการผลิตที่เพิ่มมูลค่าของสินค้า ดังนั้นแนวทางนี้จึงเป็นประโยชน์แก่ประเทศไทย

๓.๒ การเสวนาเรื่อง “ตลาดแรงงานไทย: ทิศทางของภาครัฐและภาคเอกชน หลังการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน” โดย นางสาวพรรณษา โอเจริญ ผู้อำนวยการกองวิจัยตลาดแรงงาน กรมจัดหางาน นายสุชาติ จันทรานาคราช รองประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ศ.ดร.พิริยะ ผลพิรุฬห์ รองคณบดีประจำวิทยาลัยนานาชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และ ดร.บุญวรา สุ่มะโน เจนพิงพร นักวิชาการประจำสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ดำเนินการอภิปราย โดย ผศ.ดร.กิริยา กุลกลการสรุปได้ ดังนี้

๑) นางสาวพรรณษา โอเจริญ ผู้อำนวยการกองวิจัยตลาดแรงงาน กรมจัดหางานกับมุมมองภาครัฐ

จากข้อมูลของกรมจัดหางานพบว่า ตลาดแรงงานของไทยนั้นอยู่ในทวีปเอเชีย ไม่ใช่ในกลุ่มประเทศอาเซียน คนไทยนิยมเดินทางไปทำงานที่ประเทศไต้หวัน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ สิงคโปร์ ในอาเซียนนั้นคนไทยไปทำงานแค่ร้อยละ ๑๐ แค่นั้นเอง ประเทศสิงคโปร์มากที่สุด รองลงมาคือประเทศมาเลเซีย การทำงานในทั้ง ๒ ประเทศก็เป็นบริษัทจัดหางานส่งเข้าไปส่วนใหญ่ อีกประเทศหนึ่งที่น่าสนใจคือลาว คนไทยนิยมไปทำงานที่ลาว

โดยกลุ่มอาชีพที่ไป ได้แก่ แรงงานระดับฝีมือ คือช่างเทคนิค วิศวกร สถาปนิก เป็นงานภาคการก่อสร้าง สำหรับในกัมพูชาคนไทยที่ไปก็อยู่ในธุรกิจการค้า หรือเป็นผู้จัดการ ไปทำงานด้านการขายเป็นส่วนใหญ่ โดยการไปทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย มี ๕ วิธี คือ ๑) บริษัทจัดหางานจัดส่งไป ๒) กรมการจัดหางานเป็นผู้จัดส่งไปทำงาน ๓) ผู้ที่จะไปทำงานติดต่อหาตนเอง (ต้องแจ้งการเดินทางก่อนการเดินทางไม่น้อยกว่า 15 วัน) ๔) นายจ้างในประเทศไทยพาลูกจ้างของตนไปทำงาน ๕) นายจ้างในประเทศไทยส่งลูกจ้างของตนไปฝึกงาน

สำหรับคนต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย กลุ่มที่เป็นทักษะเฉพาะ ได้แก่กลุ่มอาชีพการสอนภาษา เช่นฟิลิปปินส์ นอกจากสอนภาษาอังกฤษแล้วยังสามารถเป็นนักร้อง นักดนตรีในสถานประกอบการ มาเลเซีย ก็จะมาเป็นผู้บริหาร ผู้จัดการ กรรมการผู้จัดการ หรือช่างเทคนิคเป็นต้น กลุ่มคนต่างด้าวที่ไม่มีทักษะฝีมือแรงงานคือ เมียนมาร์ ลาว กัมพูชา เข้ามาทำงานก่อสร้าง การให้บริการ งานใช้แรงงาน กรรมการงานรับใช้ในบ้านเรือน แรงงานก่อสร้างมากที่สุด พนักงานเสิร์ฟ ภาคเกษตร อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากภาคเกษตร กลุ่มประมง และต่อเนื่องประมง เป็นต้น

๒) นายสุชาติ จันทรานาคราช รองประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กัมมมมองภาคเอกชน

ภาคเอกชนมีความก้าวหน้ากว่าภาครัฐมาก อาจเป็นเพราะไม่ต้องไปยึดถือกฎระเบียบในการทำงานเหมือนภาครัฐ โดยเฉพาะอาชีพวิศวกรรมนี้ ไปทำงานนานแล้ว นานมากแล้วด้วย ส่วนใหญ่ที่ไปในประเทศอาเซียนเป็นกลุ่มแรงงานที่มีฝีมือ กับกลุ่มทุนโดยไปลงทุนในธุรกิจต่าง ๆ เช่นการโรงแรม การพยาบาล การก่อสร้างห้างสรรพสินค้า โดยส่วนใหญ่เข้าไปลงทุนโดยเอกชนช่วยตัวเองทั้งนั้น ภาครัฐช่วยได้น้อยมาก กว่าจะช่วยได้ก็ช้า และมักไม่ค่อยทันการณ์ แต่ปัจจุบันภาครัฐพัฒนาขึ้นมามาก รับฟังภาคเอกชนมากขึ้น ประเทศในกลุ่มอาเซียนที่ภาคเอกชนสนใจคือ ประเทศเวียดนาม ขณะนี้กำลังเร่งพัฒนาในระบบสาธารณูปโภคมูลฐานจำนวนมากในอนาคตอาจไล่ทันประเทศไทย โดยเฉพาะคนเวียดนามมีศักยภาพมากเป็นวัยหนุ่มสาวที่มีคุณภาพ

นอกจากนี้ภาคเอกชนยังสนใจการนำเทคโนโลยี ในยุคอุตสาหกรรม ๔.๐ คือการนำเทคโนโลยีดิจิทัล อินเทอร์เน็ตมาใช้ในกระบวนการผลิตสินค้า สามารถเชื่อมความต้องการของผู้บริโภคแต่ละรายเข้ากับกระบวนการผลิตสินค้าได้โดยตรง ซึ่งจะเป็นนวัตกรรมใหม่ที่กำลังเข้ามา

๓) ศ.ดร.พิริยะ ผลพิรุฬห์ รองคณบดีประจำวิทยาลัยนานาชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และ ดร.บุญวรา ฐะมะโน เจนพิงพร นักวิชาการประจำสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย กัมมมมองของนักวิชาการ

ในมุมมองของนักวิชาการมองว่า ประเทศไทยควรหันมาให้ความสนใจกับข้อมูลด้านแรงงานอย่างจริงจัง เพราะจากการศึกษาพบว่าข้อมูลแรงงานจากภาครัฐเองหลายแหล่งไม่ตรงกัน และไม่ครบถ้วน ทำให้ภาคเอกชนไม่สามารถเชื่อถือและนำข้อมูลไปใช้ได้ เพื่อประกอบธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ ภาครัฐควรร่วมมือกันบูรณาการข้อมูลแรงงานเหล่านี้ให้ตรงต่อความเป็นจริงมากที่สุด

นอกจากนี้ภาครัฐต้องหันมากระตุ้นการลงทุนโดยใช้นวัตกรรม ภาครัฐต้องจัดการศึกษาที่จำเป็นในการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการในตลาดแรงงานอาเซียน การคุ้มครองแรงงานที่ไปทำงานในประเทศอาเซียน ตลอดจนการเปิดรับพนักงานต่างชาติ ผ่อนคลายกฎระเบียบบางอย่างที่ไม่จำเป็น (เช่นการสอบใบประกอบวิชาชีพที่ต้องใช้ภาษาไทย) เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานในประเทศ สามารถจูงใจแรงงานวิชาชีพที่มีความสามารถ มาทำงานในประเทศไทยได้มากขึ้น และส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีคุณค่าระหว่างกันด้วย

๔. การนำผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมการเสวนาวิชาการมาใช้ในการปฏิบัติงาน

จากการเข้าร่วมการเสวนาวิชาการครั้งนี้ กระทบได้รับการเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรีในกรอบอาเซียนมากขึ้น ได้รับทราบข้อมูลงานวิจัยใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน เพื่อจัดทำเอกสารวิชาการ เอกสารประกอบการพิจารณาการประชุมสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ และจัดเก็บข้อมูลในฐานข้อมูลสารสนเทศสำนักวิชาการอีกด้วย

๕. ข้อเสนอแนะ

กรณีมีการจัดเสวนาวิชาการ เผยแพร่งานวิจัยเช่นนี้ (โดยเฉพาะกรณีที่ไม่มีค่าใช้จ่าย และไม่เป็นการต้องงบประมาณของสำนักงานฯ) ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ ที่รับผิดชอบ และมีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องนั้น ๆ เข้าร่วมประชุมอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการพัฒนาตนเองและเพิ่มพูนองค์ความรู้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการให้บริการทางวิชาการและสนับสนุนงานด้านนิติบัญญัติแก่สมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ตลอดจนบุคคลในวงงานรัฐสภาอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

(นายวิชาญ ทราโยอ่อน)
วิทยาการชำนาญการพิเศษ
๙ มีนาคม ๒๕๕๙